

УДК 621.65

І. В. Прокопчук, М. С. Наконечний, к. т. н.

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НАСОСА СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТВАРИННИЦЬКОГО КОМПЛЕКСУ

I. Prokopchuk, M. Nakonechnyi, Ph.D

IMPROVING THE ENERGY EFFICIENCY OF THE WATER SUPPLY PUMP IN THE LIVESTOCK COMPLEX

У системах зі нерівномірним завантаженням, якими є, зокрема, і насосні станції, відцентрові насоси у тваринницьких комплексах під час проектування розраховуються на максимальну продуктивність (у т. ч. з урахуванням виникнення екстремальних ситуацій - пожеж, аварій у мережі тощо). Установка загалом повинна мати максимальний ККД у номінальному режимі. Робоча точка насосу при цьому знаходиться на перетині характеристики насосу "Подача" Q - "Напір" H і характеристики системи (трубопроводу). У всьому робочому діапазоні досяжний ККД електропривода істотно залежить від застосовуваного способу регулювання.

Повна відсутність регулювання за знижених витрат води (наприклад, уночі) приводить до зростання тиску в системі в моменти зниження водоспоживання, а це спричиняє:

- втрати енергії на створення надлишкового тиску;
- втрати рідини, що перекачується, за рахунок витоків на негерметичних стиках;
- зношення обладнання та підвищення експлуатаційних витрат.

Регулювання продуктивності насосів може здійснюватися трьома способами: кількісним, якісним і з використанням байпасування.

Під час кількісного регулювання напір, що розвивається насосом, зменшується до необхідного за рахунок дроселювання рідини в регулювальному органі (найчастіше в напірній засувці). Чим менший ступінь відкриття засувки, тим більше дроселюється напір, що розвивається насосом, внаслідок чого істотно знижується ККД насосної установки.[1]

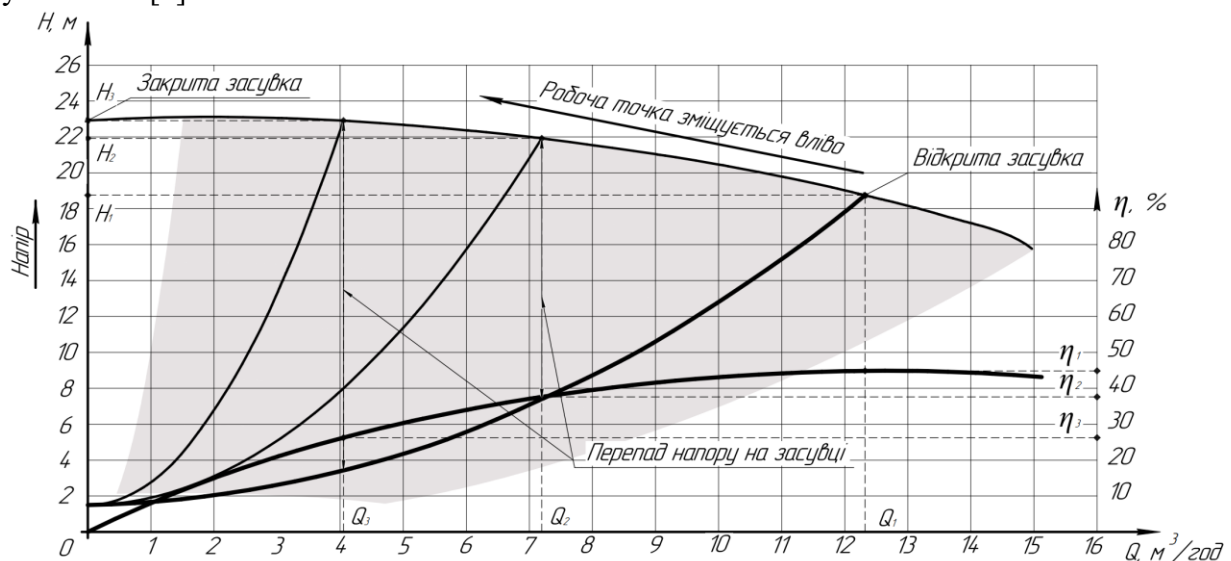

Рисунок 1. Напірно-витратна характеристика насоса при дросельному регулюванні

Під час регулювання подачі насоса байпасуванням необхідна витрата рідини в системі забезпечується за рахунок відведення частини переміщуваної насосом рідини з напірного трубопроводу в всмоктувальний по перепускному трубопроводу. Цей спосіб дає змогу експлуатувати насос у режимі номінальної подачі, тому усуваються недоліки, властиві регулюванню дроселюванням, крім зниження економічності. Байпасування ще менш вигідне, ніж дроселювання, оскільки у більшості відцентрових насосів споживана потужність збільшується зі зростанням подачі. [2]

Якісний метод регулювання досягається за допомогою зміни частоти обертання валу насоса. У цьому разі втрати енергії на дроселювання відсутні, і тому за всіх режимів можна забезпечити високий ККД установки за винятком випадків роботи насосного агрегату в системі із великим статичним напором

У свою чергу, складність застосування якісного методу полягає в тому, що найпростіші, широко поширені асинхронні електродвигуни не дають змоги змінювати частоту обертання валу для регулювання робочих характеристик насосних агрегатів і вимагають застосування додаткових дорогих електричних пристроїв, що ускладнюють насосну установку загалом. Однак досягнута економія електроенергії швидко відшкодовує витрати на придбання додаткових пристроїв для зміни частоти обертання і тому цей метод регулювання знаходить дедалі ширше застосування. [3]

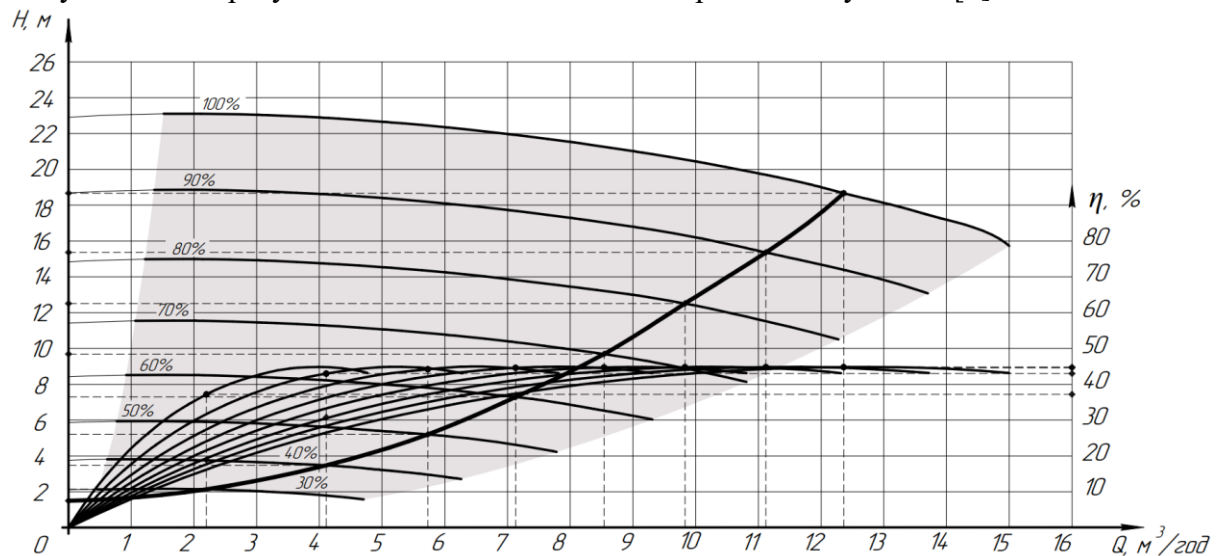

Рисунок 2. Напірно-витратна характеристика насоса при частотному регулюванні

Отже, відсутність регулювання або застосування застарілих методів призводять до істотних втрат електроенергії та зниження ресурсу обладнання.

Єдиний існуючий спосіб досягнення максимальної енергоефективності насосу - частотне регулювання, котре здатне забезпечити мінімальну потужність двигуна за мінімальної витрати води.

Література

1. Pump throttle control. [Електронний ресурс] – 2021. – Режим доступу: <https://www.pumpsaudit.com/throttle-control?lang=eng>
2. Improving pumping system performance. [Електронний ресурс] – 2006. – Режим доступу: <https://www.energy.gov/sites/prod/files/2014/05/f16/pump.pdf>
3. Variable speed control of a pump. [Електронний ресурс] – 2021. – Режим доступу: <https://www.pumpsaudit.com/speed-control-of-pumps?lang=eng>